

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ОСТРОВСЬКА МАРІАННА ЯРОСЛАВІВНА

УДК 378.147.091.12.011.3:373.3–051:001.895 (043.3)

**ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Хмельницький – 2024

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II, Міністерство освіти і науки України.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України

Доброскок Ірина Іванівна,

Університет Григорія Сковороди в Переяславі, завідувач кафедри професійної освіти;

доктор педагогічних наук, професор

Кічук Надія Василівна,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, декан педагогічного факультету;

доктор педагогічних наук, професор

Шквир Оксана Леонідівна,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, професор кафедри педагогіки.

Захист відбудеться «26» квітня 2024 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.145.01 у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії за адресою: зала засідань, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії за адресою: вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013; та на сайті академії за адресою: www.kgpa.km.ua.

Реферат розісланий «25» березня 2024 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Б. С. Крищук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дисертації. На сучасному етапі реформування освіти, яке відбувається в умовах глобалізації та інформатизації освітнього середовища, підвищених вимог ринку праці до професійної компетентності фахівців різного профілю, ставляться нові вимоги до освіти. Це стосується багатьох складників такого процесу: удосконалення змісту фахових дисциплін; переосмислення усталених підходів до навчання; впровадження активних методів навчання, інноваційних технологій, психолого-педагогічних умов модернізації освітнього процесу. Зміни освітньої парадигми зумовлені потребою в компетентних фахівцях, інформатизацією суспільства, усіх галузей народного господарства.

Традиційна технологія була спрямована на засвоєння певної кількості знань, умінь і навичок майбутніми фахівцями. Національна система освіти, відповідно до Концепції «Нова Українська школа» та інституційних документів, прийнятих на її виконання, прагне готувати освічену людину, котра здатна жити в глобалізованому і динамічному світі. Україна поступово входить в освітній простір Європейського Союзу (далі – ЄС) шляхом упровадження його ідеології, стандартів освіти та організаційних структур, зберігаючи одночасно власну національну основу підготовки фахівців. Відбувається орієнтація на євроінтеграційну систему освіти, відповідно до інституції ЄС, за якими рекомендують Україні здійснити в системі загальної середньої освіти наступне: удосконалити структуру освіти, її зміст та інституційний супровід привести у відповідність із європейськими стандартами; запровадити профільне навчання в старшій школі і від знанневої освітньої парадигми перейти до компетентнісної; сформулювати основи громадянського суспільства.

У концепції Нової української школи (далі – НУШ) розглядається питання щодо оновлення і реформування школи, на яку покладена місія підготовки учнів на компетентнісній основі.

Головне завдання сучасного вчителя – підготувати молоду людину, котра вміє критично мислити, володіє загальними і фаховими знаннями, та зможе ефективно змінювати суспільство.

Окреслення нових завдань освіти потребують насамперед модернізації діяльності ЗВО шляхом педагогічного спрямування. У Концепції НУШ, законах України «Про освіту» (2017 р.) та «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.» (2016 р.), галузевих нормативно-правових актах та інших документах суттєвими складниками реформи освітньої системи України визначаються педагоги, професійна діяльність яких спрямована на впровадження освітньої парадигми професійної компетентності та розвиток відповідної структури і змісту освіти.

На цих аспектах акцентується увага в дослідженнях українських і закордонних науковців, які розглядають: структуру та закономірності

інноваційних освітніх процесів в умовах змін та обґрунтування сучасної парадигми освіти (Ж. Аллак, А. Герасимчук, Ф. Кумбс (Ph. Coombs) та ін.) та розвитку інноваційних процесів педагогічної системи (В. Паламарчук, І. Підласий, В. Пінчук, І. Прокопенко та ін.); дослідження таких соціокультурних проблем інноваційної діяльності, в яких акцентується увага на суб'єктах інноваційних перетворень (К. Роджерс (K. Rogers), М. Поташник, Ф. Юсупов та ін.); обґрунтування змісту, закономірностей, структури, умов, моделей та результатів інноваційної освітньої діяльності (далі – ІОД) (Л. Даниленко, І. Дичківська, О. Пехота, В. Химинець та ін.); практичну реалізацію інноваційної діяльності та її результативність (Дж. Бассет (J. Bassett), П. Друкер (P. Drucker), А. Хуторської, Н. Юсуфбекова та ін.); теоретико-методологічні основи підготовки вчителів до застосування ІОД (В. Докучаєва, К. Макагон, Л. Подимова та ін.); формування готовності студентів до застосування ІОД (О. Дубасенюк, О. Шапран, О. Шквир, І. Шоробура та ін.); питання щодо інноваційної компетентності (К. Ангеловські, О. Аніщенко, Н. Білик ін.); особливості сприйняття та поширення інновацій, формування інноваційного стилю мислення та особистісні характеристики суб'єктів інноваційної діяльності (Г. Герасимов, Л. Ілюхіна, С. Янголовський та ін.); теорія та методика впровадження освітніх інновацій технологій (О. Локшина, Т. Новікова, Д. Уілмс (D. Wilms) та ін.).

У працях вітчизняних учених А. Вихруща, Р. Гуревича, М. Кадемії, О. Коберника, М. Корця, Б. Крищука, Є. Кулика, В. Мадзігона, Л. Оршанського, Л. Романишиної, В. Сидоренка, Д. Тхоржевського, М. Янцура та ін. підготовка майбутніх учителів початкової школи розглядається як творчий процес, спрямований на підготовку студента, готового до життя в глобалізованому і конкурентному світі.

Основні характеристики професійної компетентності вчителя початкової школи, зокрема: глибоке знання предмета, постійне оновлення знань для успішного розв'язання професійних завдань, наявність змістових, процесуальних й особистісних компонентів професійної готовності висвітлено в наукових працях Т. Байбари, Н. Бібик, В. Бондаря, М. Вашуленка, О. Савченко, Л. Хомич та ін.

Підготовку майбутнього вчителя до впровадження інноваційних педагогічних технологій розкрито в працях І. Богданової, Р. Горбатюка, І. Дичківської, О. Комар, О. Пехоти, Л. Романишиної, І. Руснака, С. Сисоєвої, О. Шапран, О. Шквир та ін.

Формування готовності вчителя до дослідницької педагогічної діяльності розкрито в дослідженнях О. Дубасенюк, Н. Казакової, А. Кузьмінського, С. Кучеренка, О. Шквир та ін. Проблему сучасної професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя початкових класів висвітлюють у працях Н. Бібик, І. Доброскок, О. Савченко та ін.

У працях українських учених розглядається професійна підготовка майбутніх учителів щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій (І. Богданова, Г. Бучківська, І. Дичківська, О. Пехота, О. Романишина, О. Шпак та ін.). Важливими для нас також є дослідження, пов'язані з окремими аспектами організації освітнього процесу в початковій школі (Н. Кічук, Г. Коберник,

А. Маркова, Л. Сподін та ін.), вдосконалення змісту початкової освіти в національній школі (І. Богданова, Л. Романишина та ін.).

Узагальнення результатів аналізу наукових досліджень і вивчення практичного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів дозволило виявити низку *суперечностей* на різних рівнях:

на соціально-педагогічному рівні між:

– євроінтеграційним прагненням України відповідно до Європейського виміру освіти та недостатніми змінами організаційних, змістових та інтеграційних освітніх процесів;

– рівнями розробленості теорії і практики педагогічних технологій навчання та недостатнім їх упровадженням в освітній процес початкової школи;

на змістово-технологічному рівні між:

– потребою суспільства у творчих учителях початкової школи, здатних реформувати зміст навчальних предметів відповідно до концепції НУШ і відсутністю педагогічної системи такої підготовки;

на теоретико-методичному рівні між:

– дидактичними можливостями педагогічних технологій у процесі розвитку творчих здібностей майбутніх учителів та недостатнім науково-методичним забезпеченням такого процесу.

Усунення цих суперечностей можливе за умов розроблення й застосування у ЗВО педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі початкової школи.

Таким чином, відсутність цілісних і комплексних досліджень з окресленої проблеми, актуальність освітніх реформ, їх роль в євроінтеграційних процесах, необхідність і можливість усунення вищезазначених суперечностей зумовили вибір теми дисертації: **«Педагогічна система підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах комплексної науково-дослідної теми «Розвиток базової педагогічної та психологічної освіти, розвиток покликання, необхідного для педагогічної професії, формування педагогічних компетенцій, професійно-методичного фундаменту знань майбутніх учителів і вихователів», що виконувалась на базі кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ.

Тему дослідження затверджено вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ (протокол № 6 від 09.09.2020 р.), вченою радою Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (протокол № 10 від 30.08.2023 р.). Тема дисертації узгоджена в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 5 від 30.11.2020 р.).

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці дієвості педагогічної системи підготовки майбутніх

учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій.
2. Здійснити понятійно-термінологічний аналіз професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи, з'ясувати компоненти, удосконалити критерії та показники рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій.
3. Обґрунтувати концепцію підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій.
4. Визначити компоненти, удосконалити критерії і показники рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій та вивчити стан готовності майбутніх учителів початкової школи до такої діяльності.
5. Розробити, теоретично обґрунтувати педагогічну систему та структурну модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій.
6. Розробити навчально-методичний супровід підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у процесі професійної діяльності.
7. Експериментально перевірити результативність застосування педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи в педагогічних закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – педагогічна система підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Провідна ідея дослідження. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій є складником цілісної системи підготовки і розглядається як педагогічна система, яка охоплює мету, завдання, теоретичні і методологічні підходи, принципи, компоненти, інноваційні технології, педагогічні умови й результат підготовки, що надало можливість забезпечити на професійному рівні ефективність реалізації педагогічної системи. Підготовка майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності була здійснена шляхом інтеграції системного, діяльнісного, аксіологічного, компетентнісного, дослідницького, особистісного і технологічного підходів, що визначають теоретичні й методологічні засади дослідження.

Концепція дослідження. В основу концепції дослідження покладено філософські теорії пізнання, психолого-педагогічні теорії особистості, дидактичні принципи, методологічні підходи до формування змісту освіти (синергетичного, студентоцентрованого, середовищного, системного, діяльнісного та

партисипативного), сучасних технологій (проектування, гуманістична парадигма, інноваційних). Мета підготовки майбутніх учителів початкової школи, методичні засади характеризуються специфічною інтеграцією підготовки майбутніх фахівців до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Це відповідає концептуальним засадам дослідження і проявляються на трьох рівнях: методологічному, теоретичному та практичному.

Методологічний рівень характеризується взаємодією і взаємозв'язком усіх методологічних підходів до підготовки майбутніх учителів, що сприяє якості їх підготовки до застосування інноваційних технологій і забезпечує цілісність структури педагогічної системи такої підготовки. Серед підходів, що позитивно вплинули на підготовку майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій в початковій школі, виділено: системно-структурний (сприяв вивченню підготовку майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій); полісуб'єктний (забезпечував єдність особистісного й загального, що є сутністю сучасної методології інноваційної діяльності, створюють певну сукупність особистісних якостей); аксіологічний (є основою передбачень змін у змісті професійної підготовки, і ціннісних орієнтацій і відповідної спрямованості фахівця); культурологічний (сприяє розгляду підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій як інтеграційного процесу у спеціальному соціокультурному середовищі ЗВО); праксеологічний (спрямовує підготовку на поєднання теорії з практикою, тим самим забезпечуючи високий рівень готовності фахівців до професійної діяльності).

На теоретичному рівні виконуються завдання з обґрунтування можливих шляхів покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, розглядається спроможність усунення означених суперечностей, завдання формування інноваційної професійної компетентності обґрунтування авторської педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності, визначаються і обґрунтовуються педагогічних умов дієвості педагогічної системи.

Практичний рівень характеризує ефективності застосування педагогічної системи і її моделі для підвищення якості підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Суттєва роль на цьому рівні відведена педагогічним умовам, методам, форм і засобам актуалізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Ці складові педагогічної системи спрямовані на забезпечення динамічності, поліфункціональності, інноваційності підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Розробляючи концепцію дослідження було передбачено, що потрібно орієнтуватись на провідну ідею дослідження та основні положення авторської концепції, що стало основою для формування **загальної гіпотези**, яка передбачає, що ефективність підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій значною мірою залежить від наявності

педагогічної системи та умов її реалізації, навчально-методичного забезпечення процесу у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) до інноваційної освітньої діяльності.

Загальна гіпотеза конкретизована в **часткових гіпотезах**, які передбачають підвищення рівня готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування інноваційних технологій під впливом таких чинників:

- наявність педагогічних умов, що буде сприяти підвищенню якості підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій;

- орієнтування на національний і європейський досвід професійної діяльності вчителів початкової школи;

- розроблення та запровадження структурної моделі ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних педагогічних технологій;

- формування інноваційного змісту, форм та методів підготовки майбутніх учителів початкової школи на основі дотримання принципів наступності та професійної спрямованості освітнього процесу у ЗВО.

Для розв’язання поставлених завдань, сформульованої гіпотези та часткових гіпотез дослідження використовувався комплекс теоретичних і емпіричних **методів дослідження**: *теоретичні* – аналіз, синтез, порівняння, моделювання, узагальнення використовувалися з метою вивчення психолого-педагогічних джерел і визначення концептуальних засад дослідження, уточнення сутності й особливостей процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій; *емпіричні* – анкетування, бесіда, пряме та непряме спостереження, метод експертних оцінок, самооцінювання, тестування застосовувалися з метою вивчення сформованості готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій; *педагогічний експеримент* використовувався з метою перевірки ефективності застосування педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання інноваційних технологій у професійній діяльності; *методи математичної обробки результатів експерименту* застосовувались для опрацювання отриманих результатів і встановлення валідності кількісних залежностей між явищами і процесами, що досліджувались.

Нормативна база дослідження охоплює фахову підготовку педагогічних кадрів, яка базується на Конституції України, Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015 р.), Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років (2014 р.), Державному стандарті початкової освіти (постанова Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (зі змінами), Концепції НУШ, «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. (2016 р.), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки (2020 р.), Національній рамці кваліфікацій (зі змінами) (2020 р.), освітньо-професійних програмах та інших нормативно-правових актах, що регламентують професійну діяльність майбутніх

учителів початкової школи до використання інноваційних технологій у професійній діяльності в різних сферах педагогічної практики.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові доробки дослідників із таких проблем: структура, закономірності інноваційних процесів у закладах вищої освіти, (Ж. Аллак, А. Герасимчук, Ф. Кумбс, В. Розін, М. Романенко, Б. Саймон, П. Саух та ін.); педагогічні системи (Т. Молнар, В. Курило, В. Паламарчук, І. Підласий, В. Пінчук, І. Прокопенко, О. Романишина, С. Саранов, Н. Юсуфбекова та ін.); соціокультурні проблем інноваційної діяльності (С. Калаур, К. Роджерс, В. Поліщук, М. Поташник, Ф. Юсупов та ін.); інноваційні процеси у сфері освіти (Дж. Бассет, П. Друкер, А. Кузьмінський, О. Лоренсов, О. Пометун, О. Хомеріки та ін.). Підготовку майбутнього вчителя до впровадження інноваційних педагогічних технологій розкрито в працях Р. Горбатюка, О. Комар, О. Пехоти, Л. Романишиної, І. Руснака, С. Сисоевої, О. Шапран, О. Шквир та ін.; професійно-педагогічну підготовку майбутнього вчителя початкової школи висвітлюють у своїх працях Н. Бібік, О. Савченко та ін. Окремі аспекти підготовки студентів до інноваційної освітньої діяльності подано в працях С. Балашова, В. Борисова, Р. Горбатюка, Г. Кловак, С. Кучеренка, О. Шквир та ін.

Організація дослідження. Дисертаційне дослідження проводилося впродовж 2018–2023 рр. і охоплювало три етапи.

Аналітико-пошуковий етап (2018–2019 рр.) – здійснено аналіз наукових праць з метою вивчення стану досліджуваної проблеми, визначення і підбір об'єкта, предмета, основних напрямів дослідження, визначення і уточнення завдань, методів і форм дослідження, конкретизацію його концептуальних засад. Формувались основні положення теорії інноваційної освіти, для вчителів початкової школи визначено доцільність підготовки студентів до її застосування.

Констатувальний етап (2019–2020 рр.) – проводилось уточнення основних теоретичних положень дослідження, вивчення й узагальнення стану сформованості готовності до застосування інновацій учителями початкової школи і студентами в сучасній початковій і вищій школі, розробка і апробація педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій; запропоновано експериментальну методика проведення констатувального і формувального етапів експерименту з досліджуваної проблеми у навчальному процесі педагогічних ЗВО.

Формувальний етап (2020–2023 рр.) – експериментально перевірено ефективність системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у шкільних умовах.

Контрольний етап (2023 р.) – аналіз і систематизація результатів дослідно-експериментальної роботи, апробація основних положень дослідження, підбиття підсумків результатів упровадження педагогічної системи, формулювання висновків, розробка практичних рекомендацій, а також оформлення тексту дисертації.

Експериментальна база. Дослідницько-експериментальна робота проводилася у Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II,

Мукачівському державному університеті, Ужгородському національному університеті, Закарпатському інституті післядипломної педагогічної освіти, Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Фаховому коледжі Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

До експерименту на різних етапах дослідження було залучено 302 студенти ЗВО, 16 викладачів ЗВО і 74 вчителів початкових класів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено і обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій, яка ґрунтується на сукупності методологічних підходів, дидактичних принципів, інноваційних технологій з урахуванням педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців; *розроблено, теоретично обґрунтовано* та експериментально перевірено дієвість педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій, яка охоплює всі рівні навчання (бакалаврський і магістерський), та містить декілька складників: мета, принципи (науковості, доступності, наступності, професійної орієнтації, інноваційності), методологічні підходи (системний, діяльнісний, технологічний, праксеологічний, аксіологічний), авторську концепцію, етапи впровадження системи (адаптаційно-мотиваційний, проблемно-пізнавальний, операційно-комунікативний, проєктувально-творчий); розроблено структурну модель системи, яка складається з блоків: цільовий, змістовий, організаційно-процесуальний і результативний; *визначено та обґрунтовано* педагогічні умови ефективного функціонування педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій, як-от: стимулювання мотиваційно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкової школи до реалізації змісту ІОД; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи у застосуванні інноваційних технологій; активізація взаємозв'язку репродуктивної і творчої діяльності в освітньому процесі при підготовці вчителів початкової школи; інтеграція інноваційних технологій і активних форм і методів навчання майбутніх учителів початкової школи;

– *удосконалено* зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності; критерії і показники рівнів сформованості готовності до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності; *конкретизовано* поняття «професійна підготовка до застосування інноваційних технологій» як системного і базового складника професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи; зміст понять «традиційне» й «інноваційне» навчання, термінів «методи навчання: активні, пасивні, інтерактивні», підкреслено їх відмінності й умови застосування; методика діагностування рівнів підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій.

Подальшого розвитку набули теорія і практика підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інновацій у професійній діяльності; методика впровадження інноваційних технологій в освітній процес педагогічних

ЗВО; основні шляхи вдосконалення якості освітнього процесу, визначальним серед яких є впровадження інновацій, підготовка майбутніх учителів початкової школи до впровадження інновацій упродовж життя; виявлено динаміку, поступовість і поетапність такої підготовки; змістове й науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що: обґрунтовано методологічні засади та закономірності підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій в освітньому процесі початкової школи; уточнено понятійно-категоріальний апарат професійної підготовки; ґрунтовно розроблено методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці й реалізації в освітньому процесі педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій в освітньому процесі початкової школи. Результати дослідження й розроблене авторське навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій знайшли широке впровадження в системі підготовки студентів у педагогічних ЗВО; розроблено навчально-методичний посібник «Особливості створення інноваційного середовища в початковій школі»; підготовлено монографії «Інноваційне середовище в початковій школі», «Підготовка вчителя початкової освітньої ланки до впровадження інноваційних технологій в рецепції сьогодення».

Для практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи в ЗВО запроваджено розроблений спецкурс «Створення інноваційного середовища в початковій школі», зміст якого орієнтовано на засвоєння студентами сучасних інноваційних технологій та особливостей організації освітньої діяльності учнів початкової школи, розроблено систему завдань для педагогічної практики, спрямованих на використання й застосування інноваційних технологій у початковій школі.

Основні положення, результати і висновки проведеного дослідження були використані у теорії і практиці освітнього процесу педагогічних ЗВО під час викладання курсу «Інноваційна освітня діяльність», спецкурсів «Особливості застосування інноваційних технологій у початковій школі» та проведенні спецсеминарів, тренінгів, у лекційно-методичній роботі з учителями початкової школи, викладачами ЗВО, в інститутах післядипломної педагогічної освіти за спеціальністю «Початкове навчання», під час організації педагогічної практики студентів, а також магістрантами, аспірантами, докторантами в процесі наукових досліджень з указаної тематики.

Результати дослідження *впроваджено* в освітню практику закладів вищої освіти: Мукачівського державного університету (довідка про впровадження № 249 від 06.02.2023 р.), Фахового коледжу Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (довідка про впровадження № 031/UA/2023 від 10.02.2023 р.), Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

(довідка про впровадження № 29/UA/2023 від 28.02.2023 р.), Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка про впровадження № 01-08/81 від 03.03.2023 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка про впровадження № 207/33-03 від 14.03.2023 р.), ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (довідка про впровадження № 921/01-14 від 27.03.2023 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі представлені в дисертації наукові результати отримані автором самостійно. У працях, опублікованих у співавторстві, особистим внеском здобувача є: у статті [4] – висвітлено ефективні методи формування інноваційної технології у міжкультурному, освітньому та професійному середовищі; у статті [5] – визначено вплив методу творчих проєктів як засобу підвищення мотивації навчання; у статті [6] – визначено професійну діяльність в інтеркультурному освітньому середовищі в системі ступеневої професійної освіти у закладах вищої освіти; у статті [7] – висвітлено поняття міжкультурної освіти як освіти для всіх, інноваційний і гуманістичний підхід до освітнього процесу, який спрямований на виховання толерантного та чуйного педагога; у статті [8] – обґрунтовано шляхи розвитку якостей, цінностей і компетентностей молодших школярів; у статті [9] – розкрито можливості оновлення змісту освітніх галузей початкової школи засобами цифрових технологій та оцінці його впливу на мотивацію учнів; у статті [10] – окреслено важливість створення інноваційного середовища у початковій школі, яка здійснює освітній процес у міжкультурному середовищі; у статті [43] – окреслено важливість компетентної спрямованості підготовки майбутніх учителів у контексті реформи початкової школи; у статті [44] – розкрито формування компетентностей майбутніх учителів початкової школи у контексті НУШ; у статті [54] – окреслено важливість створення особливості інноваційного середовища у школі, яка здійснює діяльність у полікультурному середовищі, на основі тріади «учитель-учень-батьки»; у статті [55] – розкрито формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи в контексті ЄВО.

На захист винесено:

1. Науково обґрунтовану концепцію підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, впровадження якої створює ефективні умови для формування готовності майбутніх учителів до такого виду діяльності.

2. Авторську педагогічну систему неперервної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, яка базується на гуманістичній освітній парадигмі, методологічних підходах і принципах, дія якої сприяє цілеспрямованості управлінню освітнім процесом.

3. Методику підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності на основі педагогічних умов.

4. Підготовлене науково-методичне забезпечення освітнього процесу на

засадах сучасних форм, засобів, методів та інноваційних технологій навчання.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки й результати дослідження доповідались і обговорювались на науково-практичних конференціях різних рівнів:

міжнародних – «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions» (Штутгарт, 2018); «Science and Society» (Гамільтон, 2019); «Perspectives of Science and Education» (Нью Йорк, 2019); «Виклики XXI століття у сфері середньої та вищої освіти східної та центральної Європи в процесі реформування освіти» (Берегове, 2019); «Discovery Science» (Карлові Вари, 2019); «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти» (Херсон, 2019); «Perspectives of world science and education» (Осака, 2019); «Наука і вища освіта» (Запоріжжя, 2019); «Eurasian scientific congress» (Барселона, 2020); «Актуальні проблеми психології розвитку особистості» (Київ, 2020); «Сучасні проблеми підвищення стандартів життя у глобалізованому світі» (Катовіце, 2020); «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2020); «Innovation in science and technology» (Бостон, 2021); «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» (Переяслав, 2021); «Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути» (Дніпро, 2021); «Лабіринти реальності» (Україна-Канада, 2021); «Сучасні виклики науки XXI Століття» (Харків, 2021); «Science and technology» (Берлін, 2021); Інтернет-конференції «Society and science» (Лідс, 2021), «Сталий розвиток, циркулярне управління та екологічна інженерія» ISCMEE 2021 (Одеса, 2021); Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання (Київ, 2021); 3rd Eastern European Conference of Management and Economics (EESME 2021) Sustainable Development in Modern Knowledge Society (Ljubljana, 2021); «Виклики та можливості в системі МЕН в умовах глобальних трансформацій» (Ужгород, 2021); педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю» (Ужгород, 2021); «Сучасні інноваційні та інформаційні технології в XXI столітті» (Катовіце, 2021); «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів» Мукачево, 2022);

всукраїнських: «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 2019); «Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника» (Суми, 2019); «Наукова думка сучасності і майбутнього» (Дніпро, 2019); «Неперервна освіта: Актуальні дискурси» (Ужгород, 2020); «Навчання через гру в освітньому просторі України: досвід, виклики, ідеї та рішення» (Запоріжжя, 2021); «Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів» (Мукачево, 2021); «Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти» (Житомир, 2021); «Неперервна освіта: актуальні дискурси» (Ужгород, 2021); «Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців» (Тернопіль, 2021);

регіональних – «Краєзнавство в інтердисциплінарному контексті розвитку

сучасної освіти і науки» (Ужгород, 2021).

Матеріали та результати дослідження обговорювалися на наукових і методичних семінарах кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, кафедри початкового навчання Фахового коледжу Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (2018–2023 рр.).

Дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Методика формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх учителів технологій» зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти захищено в Національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова в 2016 р. Матеріали кандидатської дисертації в тексті докторської дисертації не використано.

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 56 наукових працях автора (45 – одноосібні), з яких 33 публікації відображають основні наукові результати дисертації (зокрема, 6 наукових публікацій у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Web of Science та/або Scopus, 24 статті у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»), 2 одноосібні монографії (27,95 ум. друк. арк. та 23,4 ум. друк. арк.), 1 посібник), 17 публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 6 праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (528 найменувань, з яких 100 – іноземними мовами), додатків (23 на 80 сторінках). Загальний обсяг дисертації становить 482 сторінки друкованого тексту, з них – 349 основного тексту. Роботу ілюстровано 18 таблицями та 11 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність досліджуваної проблеми, визначено його мету та завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення; висвітлено відомості про апробацію, опублікування та впровадження результатів у практику діяльності закладів вищої освіти, вказано структуру дисертаційної роботи.

У **першому розділі** – «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування педагогічних інновацій» – здійснено аналіз теоретичних основ професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування педагогічних інновацій, інституційні основи підготовки майбутніх учителів початкової школи в Україні, зміст, сутність і структура інноваційних технологій, передумови застосування інноваційних технологій в освітньому процесі початкової школи.

На початку ХХІ ст. виникла потреба в інформатизації освітнього процесу, впровадженні різних форм інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ). В умовах реформування та розбудови національної системи освіти важливого значення набуває інноваційна діяльність усіх освітніх закладів із застосування

інновацій. Реалізація інноваційно-гуманістичної спрямованості та перехід на нову компетентнісну модель освіти сприяли активізації освітнього процесу, переходу на суб'єкт-суб'єктні відносини. Упровадження інновацій залежить від концепцій, які використовуються в освітньому процесі. До таких концепцій на сучасному етапі розвитку освіти належать: *концепція когнітивно орієнтованої освіти, концепція діяльнісно зорієнтованої освіти, концепція особистісно орієнтованої освіти.*

Концепція когнітивно орієнтованої освіти спрямована на засвоєння знань, умінь і навичок, головною цінністю яких є соціокультурний досвід, накопичений попередніми поколіннями. *Концепція діяльнісно зорієнтованої освіти* узагальнює шляхи здійснення соціально-професійної поведінки (розвитку) особистості, що навчається. *Концепція особистісно орієнтованої освіти* спрямована на створення умов для всебічного розвитку особистісних якостей та інтелектуальних функцій усіх суб'єктів освітнього процесу та реалізацію ідей гуманістичної парадигми. Від концепції залежить вибір технології і методів навчання.

Сучасна інноваційна освітня система дає можливість забезпечити сприятливі умови для розвитку та виховання і майбутніх учителів, і учнів. Тому в останні роки багато уваги приділяється інноваційним технологіям, «Я-концепції», які скеровані на створення динамічної системи усвідомлення людиною своїх природних, інтелектуальних, фізичних і набутих в освітньому процесі властивостей. Одними з передумов упровадження інноваційних технологій є особистісно орієнтований підхід і «Я-концепція», яка визначає уявлення людини про те, якою вона є, і відображає характеристики, за яких вона визнає частиною себе. «Я-концепція» містить не тільки уявлення людини про те, якою вона «є», але й про те, якою вона «хоче бути» або «повинна бути». «Я-концепція» є просторовою, організованою та логічно узгодженою інтегрованою системою пізнання. Вона набуває активної ролі насамперед у початковій школі, впливаючи на інтерпретацію соціального і власного пізнавального досвіду учнів молодшого шкільного віку.

У **другому розділі** – «Практика підготовки майбутніх учителів початкової освітньої ланки до застосування інноваційних технологій у країнах ЄС» – розглянуто питання про тенденції в реформах початкової освіти та підготовці вчителів до застосування інноваційних технологій у країнах Європейського Союзу, організаційно-педагогічні умови підготовки вчителів початкової освітньої ланки країн ЄС до впровадження інноваційних технологій, упровадження досвіду підготовки вчителів початкової школи країн ЄС до застосування інноваційних технологій в українську систему освіти.

Показано, що шкільна освіта країн Євросоюзу є продуктом історичного розвитку, який відбувався під впливом соціально-економічних, політичних, релігійних, культурних та інших чинників упродовж тривалого періоду. У ХХІ ст. країни ЄС постійно реформують і розбудовують нову початкову школу і в основу цього процесу закладають: використання досягнень ХХ ст., оптимізацію управління та організацію навчання, модернізацію змісту й систему оцінювання знань учнів, розробку нових навчальних планів, педагогічних концепцій, що

забезпечують відповідність між результатами, цілями і завданнями навчання. Велика увага в цих питаннях приділяється модернізації системи шкільного організаційно-управлінського менеджменту.

Для педагогічних систем розвинених країн ЄС характерною стає акцентування в освітньому процесі на таких поняттях, як-от: демократія, гуманізм, рівність та основні права людини; при цьому наростають тенденції до синтезу рекомендацій і запитів науки, освіти й виробництва.

Нині в країнах ЄС використовуються два загальні підходи до структурування змісту початкової освіти: навколо широких освітніх галузей, серед яких вирізняють шість загальноприйнятих (національні мови; математика; наука (іноді вміщує технологію); мистецтво і музика; фізичне виховання (часто містить основи здоров'я); суспільно-гуманітарні дисципліни) та предметно-модульний, що визначає зміст навчання з окремих предметами, які можуть бути об'єднані в обов'язкові, факультативні (за вибором) і шкільні модулі.

Стандартизацію, як тенденцію розвитку початкової освіти в країнах ЄС, розглядають не лише для запровадження комплексу вимог до навчальних досягнень учнів (*learning standards*), а й для запровадження інструменту зовнішнього та внутрішнього оцінювання діяльності навчальних закладів. Стандарт початкової освіти містить: структуру початкової освіти; навчальний план початкової школи; структуру змісту початкової освіти в його інваріантній і варіативній частинах; обов'язковий мінімум змісту навчання з кожної освітньої галузі, що входить до інваріантної частини; загальнообов'язкові результати навчання на певному етапі; нормативи щодо навчального навантаження учня початкової школи для забезпечення якісної підготовки. Стандарт початкової освіти в Україні зорієнтовано на європейські стандарти, але з урахуванням національних особливостей.

У **третьому розділі** – «Концептуальні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій» – розглянуто питання про концепцію підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій, інформаційно-комунікаційні технології та їх роль у формуванні інформаційної культури вчителя початкової школи, мультимедійні технології, підготовку майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності засобами навчально-ігрового проєктування.

З метою підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій була розроблена авторська концепція. Вона ґрунтується на трьох рівнях: методологічному (методологічні підходи: системний, діяльнісний, аксіологічний, компетентнісний, технологічний; принципах: науковості, доступності, системності, послідовності, інноваційної, зв'язку теорії з практикою), теоретичному (праці науковців з проблем початкової школи щодо інновацій), практичному (сучасні педагогічні інноваційні технології: проєктно-ігрові, мультимедійні, інформаційно-комунікаційні).

Для впровадження концепції було вдосконалено теоретико-методологічні засади професійної освіти, розроблено та перевірено на практиці нові педагогічні технології. Для початкової школи обрано сучасні інновації: навчально-ігрові,

інформаційно-комунікаційні та мультимедійні технології, які спрямовані на поглиблене розуміння студентами мотивів навчання, потреби в удосконаленні професійно-освітньої підготовки, правил і норм поведінки в життєвому та професійному середовищі. Використання інноваційних методик навчання для підготовки вчителів початкової школи реалізовано в освітньому процесі ЗВО від бакалаврату до магістратури.

Важливу роль у цих процесах відіграє інформаційна культура вчителя початкової школи, яка виконує такі функції: світоглядну (формує уявлення про інформаційну картину світу); регулятивну (здійснює вплив на діяльність людини, змінює її світогляд щодо норм та правил у галузі інформаційних технологій); пізнавальну (розширює знання людини за рахунок оволодіння уже існуючої інформації); креативну (допомагає організувати дослідження, результатом якого є здобуття нових ідей, знань, умінь і цінностей); виховну (впливає на особистісну поведінку); комунікативну (сприяє діалогу між людьми, зокрема й за допомогою комп'ютерних мереж); ціннісну (формує ідеал здобуття знань); інтелектуальну (визначає культуру діяльності в інформаційному середовищі, активну інтелектуальну спрямованість цієї діяльності); адаптаційну (створює можливість прилаштовуватися до існуючих у суспільстві умов, оцінок і форм поведінки). На підставі компетентнісного підходу і концепції освітнього стандарту виокремлюються ключові рівні інформаційної грамотності для освітян: інформаційна грамотність, функціональна грамотність та компетентність. Компетентність викладача/вчителя у сфері ІКТ розглядається, як здатність критично оцінювати та інтегрувати особистий та інший національний, іноземний, історичний та прогнозований досвід роботи в сучасному інформаційному середовищі; розвивати та формувати особистісні творчі якості, які дозволяють генерувати освітні ідеї в сучасному інформаційному середовищі,

Підготовка вчителя початкової школи до інформаційно-технологічного процесу розуміється як результат формування компетентності в галузі інформатики, ІКТ та мультимедійних технологій.

В освітній процес були впроваджені мультимедійні технології, оскільки вони володіють потужним дидактичним потенціалом. Їх використання сприяє формуванню професійної компетентності, розвитку комунікації, суб'єкт-суб'єктним відносинам і особистісних траєкторій розвитку майбутніх учителів. З метою досягнення інноваційних освітніх результатів та бажання створити унікальне інформаційне середовище, виникла потреба в розвитку високого рівня культури (насамперед у сфері інформаційної взаємодії за допомогою технічних засобів), теоретичних уявлень, досвіду організації інформаційної взаємодії в діалогічному (полілогічному) режимі, наявності інтроспективної культури. На основі цього відбувається формування потреби в саморефлексії та спільній рефлексії з іншими суб'єктами інформаційної взаємодії в освітньому процесі. На цьому фоні відбувається оновлення інформаційного простору, передбачення результатів своєї інформаційної діяльності. У дослідженні використовували два види мультимедіа – апаратні і програмні. Враховували основні педагогічні функції мультимедіа технологій: підвищення наочності, розвиток пізнавального

інтересу, покращення якості знань, персоналізація та активізація навчання, сприяння кращому запам'ятовуванню матеріалу. У розроблених методичних рекомендаціях вказано на постійне вдосконалення вказаного наукового напрямку.

Визначено класифікацію мультимедійних засобів навчального призначення, що нині використовуються в освіті: мультимедійні інформаційно-довідкові системи; прикладні мультимедійні енциклопедії; мультимедійні засоби контролю та вимірювання рівня знань, умінь і навичок учнів; електронні тренажери; мультимедійні засоби математичного та імітаційного моделювання; мультимедійні засоби віртуальних лабораторій; автоматизовані навчальні системи; електронні мультимедійні підручники; навчальні системи; інтелектуальні навчальні системи.

Було доведено, що ефективність реалізації особистісно орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів залежить від: усвідомлення студентом основ та витоків особистісно орієнтованої освіти (індивідуальний і диференційований підходи); ефективності системного проектування процесу особистісно орієнтованої професійної підготовки, що розглядає проектувальну діяльність, як засіб становлення особистісно орієнтованої позиції учасників освітнього процесу та відображає проектування; технологічного комплексу особистісно орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів; залучення студентів до індивідуальної проектної діяльності; усвідомлення цінності особистості вчителя як сукупності його індивідуальних і особистісних властивостей і якостей, у яких відображаються закони й закономірності педагогічної науки, за допомогою яких реалізуються на практиці процеси виховання та навчання. Для учнів початкової школи використовуємо проектно-ігрові технології, що відповідають вимогам до вікової категорії учнів.

На основі інтеграції були визначені спільні заходи щодо впровадження мультимедіа та проектно-ігрових технологій: опорний конспект; віртуальна подорож; художня галерея; слайд-шоу; творчий звіт проекту; звіт з дослідження; урок-гра. Приклади проведених заходів: «Навчання із застосуванням ігрових, інтерактивних і тренінгових технологій навчання», «Застосування кейс-технологій (case-study) та технології проблемного навчання», «Формування самоосвітніх навичок у молодших школярів», «Застосування ІКТ на уроках у початковій школі» та «Реалізація проектної технології навчання у початковій школі».

У процесі дослідження розроблено: флеш-картки (Quizzlet, Anki, Barabook тощо), різноманітні вправи і навчальні ігри (Learning Apps, Hot Potatoes тощо), створено мультимедійні презентації та відео (Powtoon, Go Animate тощо); проектну діяльність та групову роботу проводили на спільній дошці з метою реалізації підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи впродовж життя та визначили шляхи їх реалізації, педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій; педагогічну систему підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування професійно-орієнтованих інноваційних технологій та її структурну модель, компоненти, критерії і показники рівнів сформованості готовності

майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Їх використання дозволило підвищити якість підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій в початковій школі.

У **четвертому розділі** – «Обґрунтування педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності» – розглянуто основні вимоги до інноваційної підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи впродовж життя; визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання; розроблено педагогічну систему такої підготовки та її структурну модель; компоненти, критерії і показники рівнів сформованості готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

У процесі дослідження використовували системний підхід, оскільки в його основу покладено забезпечення неперервного творчого й професійного розвитку особистостей майбутніх учителів у процесі навчання у ЗВО на різних освітніх рівнях. Це сприяло розробленню педагогічної системи підготовки майбутніх учителів. Вона базується на традиційних методологічних підходах, що забезпечило можливість адаптувати педагогічну систему до потреб удосконалення сучасного етапу розвитку освітньої парадигми. У цьому контексті важливого значення надавали зв'язкам управління і самоуправління педагогічним процесом. Опитування вчителів на курсах підвищення кваліфікації в інституті післядипломної педагогічної освіти дозволило виділити основні вимоги впровадження інновацій в освітній процес початкової школи: більше уваги приділяти впровадженню інновацій у навчальний процес; основні методи і форми навчання у ЗВО мають базуватись на традиційних; забезпечити початкову школу більшою кількістю комп'ютерів; забезпечити освітній процес навчально-методичними рекомендаціями; у навчальні плани ввести теми щодо інноваційних технологій. Було визначено, що ці вимоги можна об'єднати в єдиний комплекс – педагогічну систему.

На основі аналізу праць науковців обрано і обґрунтовано такі складники педагогічної системи: мета, концептуальні засади, принципи, методологічні підходи, інноваційні технології, методи, форми і засоби, компоненти, критерії і рівні сформованості готовності до застосування інноваційних технологій, результат. Системотвірним фактором обрано провідну ідею дослідження. Розроблена педагогічна система охоплює всі етапи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній підготовці: адаптаційно-мотиваційний, проблемно-пізнавальний, операційно-комунікативний, проєктувально-творчий. *Адаптаційно-мотиваційний етап* передбачав послідовне введення в підготовку майбутніх учителів початкової школи поняття про відповідальність шляхом формування початкового уявлення про інноваційні технології, виховання свідомого позитивного ставлення до професії та високої мотивації до освітнього процесу, набуття первинних знань про сутність та розуміння цілей навчання.

Пріоритетним напрямом першого етапу щодо реалізації змісту ІОД, що відповідає першій педагогічній умові, було послідовне введення у підготовку майбутніх учителів початкової школи відповідальності шляхом формування початкового уявлення про інноваційні технології. Зміст завдань першого етапу охоплював: виховні бесіди; диспути «Педагогічні технології та їх місце у навчальному процесі»; виховні години «Професійна відповідальність»; «круглі столи»; тематичні зустрічі; вечори-зустрічі.

На другому етапі – *проблемно-пізнавально-діяльнісному* – проводилося формування когнітивного компоненту професійної відповідальності. На цьому етапі було реалізовано другу педагогічну умову шляхом формування відповідальності на основі поєднання аудиторної та позааудиторної роботи, дослідницьких умінь.

Важливим напрямом підготовки студентів на третьому етапі – *операційно-комунікативному* – було формування діяльнісного компоненту професійної відповідальності. На цьому етапі реалізовано третю педагогічну умову, яка була спрямована на вдосконалення методологічних підходів до професійної підготовки майбутніх учителів.

Пріоритетним напрямом роботи на четвертому етапі – *проектувально-творчому* – була реалізація завдань, що охоплювали корекційно-виховний тренінг «Відповідальність у моєму житті»; тематичні виховні бесіди («Інноваційність – важлива якість сучасного вчителя», «Дисципліна та особиста відповідальність – чи важливо під час застосування інноваційних технологій?!», «Учителі та учні під час проєктної технології», «Обов'язки та права вчителів та учнів у навчально-виховному процесі», «Відповідальні взаємини в колективі»); самостійна робота студентів.

Етапи підготовки відображені в розробленій структурній моделі педагогічної системи. Під моделлю формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності в школі розуміємо комплекс взаємозв'язаних компонентів педагогічного процесу на кожному рівні вищої освіти, що забезпечує формування в майбутніх учителів необхідного рівня готовності до застосування інноваційних технологій діяльності в школі.

Доведено, що важливим складником розробленої педагогічної системи ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності та застосування інноваційних технологій є педагогічні умови. До педагогічних умов належать: *стимулювання мотиваційно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкової школи до реалізації змісту ІОД; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи в застосуванні інноваційних технологій; активізація взаємозв'язку репродуктивної і творчої діяльності в освітньому процесі при підготовці вчителів початкової школи; інтеграція інноваційних технологій і активних форм і методів навчання майбутніх учителів початкової школи.*

Реалізація першої педагогічної умови передбачала впровадження педагогічних інновацій у процесі організації аудиторної та позааудиторної

навчальної діяльності майбутніх учителів. Процес відбувався за допомогою органічного поєднання індивідуальної та групової роботи, використання інтерактивних форм, методів і технологій навчання (круглі столи, дискусії, ділові та рольові ігри, технології контекстного навчання, наукові проєкти студентів за такою тематикою: «Використання інноваційних технологій в освітньому процесі як засіб формування життєвих компетенцій», «Впровадження електронних навчальних курсів та дистанційних форм навчання в освітньому процесі», «Впровадження особистісно зорієнтованих технологій у навчальний та виховний процес», «Інформаційно-комунікаційне середовище приватного ЗВО», «Світ чекає на інноваційного вчителя-викладача».

Реалізація другої педагогічної умови передбачала модернізацію змісту окремих освітніх дисциплін: «Педагогічні технології в початковій школі», «Інноваційні методи навчання в початковій школі», педагогічної практики на основі розроблення й доповнення темами для покращення підготовки з базової педагогічної та технологічної освіти, фахової підготовки. Ця умова стосується дослідницької діяльності студентів з педагогічних дисциплін. Цей процес проводили разом зі студентами і розпочали його із складання модульних варіантів педагогічних дисциплін. Це вносило зміни в навчальні плани і дало можливість впорядкувати кількість годин.

Реалізація третьої педагогічної умови була забезпечена практичною спрямованістю на вдосконалення підходів до фахової підготовки майбутніх учителів, з огляду на інноваційні ідеї міжнародного досвіду, положення Концепції НУШ. Практична підготовка проходила в три етапи: пропедевтичний (моделювання фрагментів лекцій під час практичних занять із дисциплін «Педагогічні технології в початковій школі», «Інноваційні методи навчання в початковій школі»), основний (педагогічні практики 2-4 курси), кваліфікаційно-результативний (написання і захист кваліфікаційної роботи на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти).

Реалізація четвертої педагогічної умови проводилась за декількома напрямками: інтеграція групових та індивідуальних форм навчання; використання інноваційних форм та методів навчання (бінарні лекції, лекції з елементами тренінгу, інтерактивна екскурсія, дискусії, мозковий штурм); активізація використання проєктних технологій навчання в реалізації змісту інноваційно-освітньої діяльності; використання інтерактивних вправ на практичних заняттях, зокрема в онлайн форматі. Дієвим є навчання в парах у «Google Meet». Під час дистанційного навчання студентам запропоновано інтерактивні вправи для їхньої підготовки до досліджуваної діяльності. Доведено, що визначені педагогічні умови сприяли набуттю студентами в процесі професійної підготовки фундаментальних і загальних знань про закони розвитку, основні поняття та умови управління навчальним процесом, які корегують знання про досліджувані поняття і подальшим їх використанням у педагогіці початкової освіти. Одночасно це впливає на якість застосування інноваційних, насамперед навчально-ігрових, ІКТ і мультимедійних технологій. Визначені педагогічні умови сприяли формуванню ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного

компонентів готовності майбутніх учителів початкових класів до ІОД. Обрані та реалізовані педагогічні умови сприяли дієвості авторської педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Була розроблена структурна модель (рис. 1) педагогічної системи, яка представлена блоками: цільовий, змістовний, організаційно-процесуальний і результативний. Кожен блок виконує свою функцію і водночас блоки пов'язані між собою. Розроблена структурна модель характеризується цілісністю, поетапністю реалізації та динамічністю. Її теоретичне обґрунтування засвідчує відповідність моделі інноваційним потребам удосконалення процесу професійної підготовки майбутнього вчителя. Із методичного погляду розроблення структурної моделі дає змогу провести усвідомлений пошук оптимальних шляхів застосування інноваційних технологій навчання в школі та на кінцевому етапі експериментального дослідження допоможе зіставити реальний стан із бажаним.

Результативність освітнього процесу визначали за сформованістю компонентів і показниками рівнів готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій.

На основі обраних критеріїв визначено рівні готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій в початковій школі: творчий (високий), конструктивний (середній) і репродуктивний (низький).

За результатами досліджень запропонованої педагогічної системи розроблено методичні рекомендації щодо впровадження інноваційних технологій у навчальний процес початкової школи.

У **п'ятому розділі** – «Експериментальне дослідження ефективності використання педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності» – наведено результати експериментального дослідження розробленої педагогічної системи підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності в початковій школі.

Визначено ефективність педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. В експерименті брало участь 302 студенти ЗВО, 16 викладачів ЗВО і 74 вчителя початкової школи. На констатувальному етапі було визначено недостатній рівень готовності студентів до застосування інноваційних технологій. Це сприяло пошуку шляхів підвищення їхнього рівня готовності до професійної діяльності. Студенти були розподілені на контрольну (КГ, 150 ст.) і експериментальну (ЕГ, 152 ст.) групи. За результатами вхідного контролю студенти КГ і ЕГ мали практично однаковий рівень готовності.

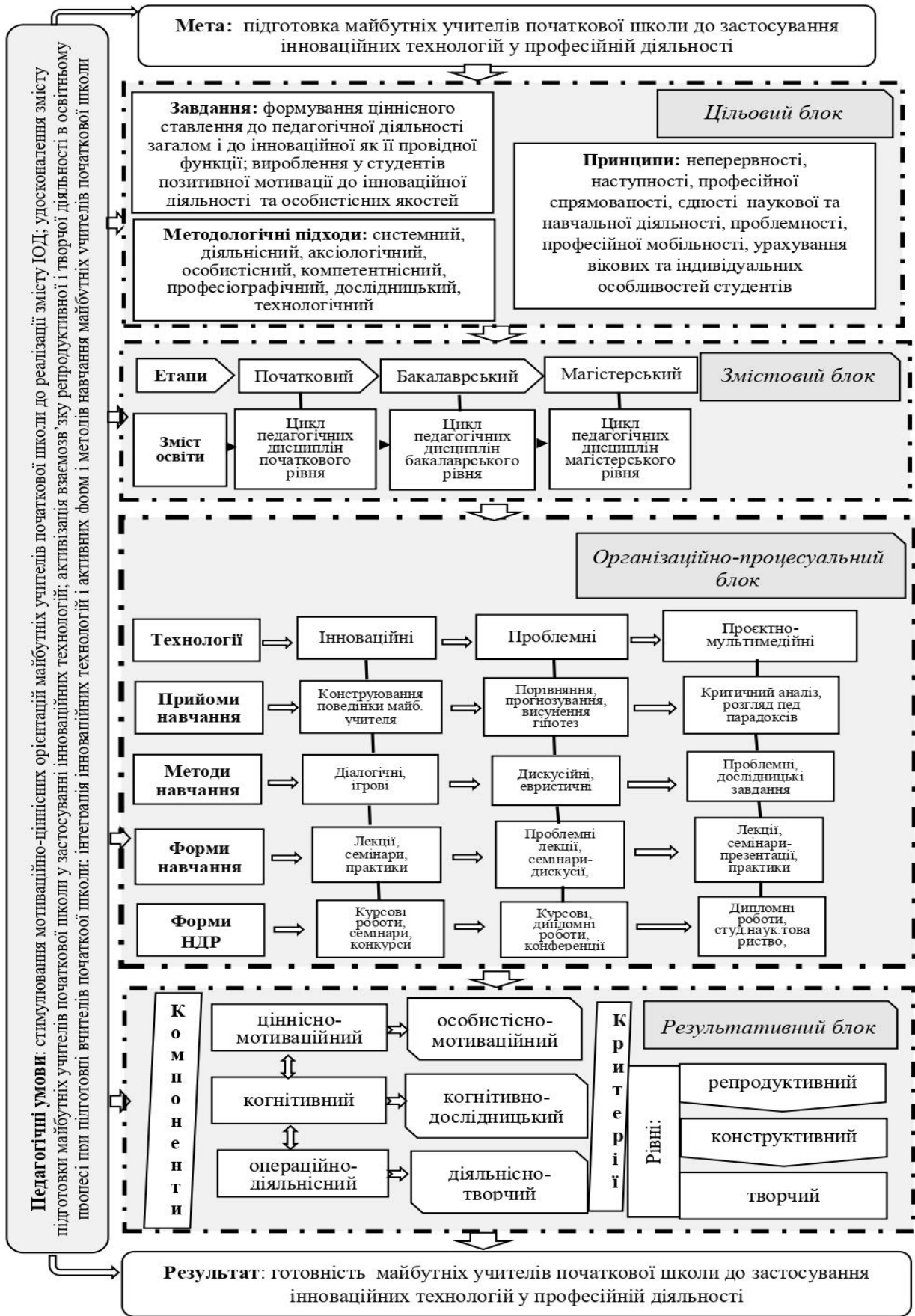

Рис. 1 Структурна модель ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій

Експериментальна робота проводилася на базі педагогічних ЗВО України. У результаті діагностичного етапу експерименту було з'ясовано вихідний рівень підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій, який виявився практично однаковий у студентів обох груп. У ЕГ протягом експерименту впроваджено авторську педагогічну систему ступеневої підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних педагогічних технологій у початковій школі. Формування готовності майбутніх учителів до інноваційної освітньої діяльності і застосування інноваційних технологій у початковій школі проводилось у ЕГ поетапно. Після завершення навчання на початковому, бакалаврському та магістерському рівні проведено контрольні зрізи в ЕГ і КГ та виявлено відмінності в рівнях готовності студентів до застосування цих технологій. На різних етапах підготовки було визначено рівень задоволеності педагогічною професією, інноваційною освітньою діяльністю і сформованості мотиваційної сфери (ціннісно-мотиваційний компонент); виявлено рівень сформованості педагогічного мислення, сформованість інноваційних знань (когнітивний компонент); виявлено рівень сформованості інноваційних умінь (операційно-діяльнісний компонент); визначено рівень готовності до застосування інноваційних технологій. На підставі самооцінювання студентів і оцінювання експертної групи було виявлено значне підвищення рівня готовності студентів до застосування інноваційних педагогічних технологій в ЕГ наприкінці кожного етапу підготовки експериментальної роботи.

Результати аналізу сформованості рівня готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних педагогічних технологій за ціннісно-мотиваційним, когнітивним та операційно-діяльнісним компонентами свідчать про ефективність педагогічної системи підготовки студентів в ЕГ. Ці висновки підтверджують і порівняльні результати рівнів сформованості компонентів готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних педагогічних технологій в ЕГ і КГ на початок і на завершення педагогічного експерименту (табл.1).

Таблиця 1

Рівні сформованості компонентів готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних педагогічних технологій

№ з/п	Компоненти готовності	Групи	Кількість	Рівні сформованості											
				Репродуктивний				Конструктивний				Творчий			
				До		Після		До		Після		До		Після	
				абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %	абс.	у %
1.	Ціннісно-мотиваційний	ЕГ	152	121	79,6	31	20,4	19	12,5	84	55,3	12	7,9	37	24,3
		КГ	150	119	79,3	65	43,3	18	12,0	67	44,7	13	8,7	18	12,0
2.	Когнітивний	ЕГ	152	127	83,6	46	30,3	19	12,5	89	58,5	6	3,9	17	11,2
		КГ	150	125	83,3	105	70,0	18	12,0	36	24,0	7	4,7	9	6,0
3.	Операційно-діяльнісний	ЕГ	152	116	76,3	19	12,5	29	19,1	92	60,5	7	4,6	41	27,0
		КГ	150	115	76,7	79	52,7	29	19,3	62	41,3	6	4,0	9	6,0

Позитивні зміни в КГ, яка працювала за традиційною технологією, пояснюємо природним приростом показників.

Як свідчать показники табл. 1 в ЕГ спостерігається суттєве підвищення кількості студентів на творчому і конструктивному рівнях сформованості ціннісно-мотиваційного, когнітивного й операційно-діяльнісного компонентів готовності. Одночасно спостерігається суттєве зниження кількості студентів на репродуктивному рівні готовності студентів після завершення експерименту. У КГ також відбулися позитивні зміни, однак динаміка їх незначна.

Аналіз показників змін рівнів сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності на формувальному етапі експерименту показав суттєве їх зрушення: сформованість ціннісно-мотиваційного компонента в ЕГ на репродуктивному рівні зменшилась за кількістю студентів у 3,90 рази; на конструктивному рівні їх кількість збільшилась у 4,42 рази; на творчому рівні їх кількість збільшилась у 3,07 рази. Аналогічні зміни спостерігаємо і за іншими компонентами. Так, за когнітивним компонентом найбільші зміни відбулись на конструктивному рівні. Кількість студентів на цьому рівні збільшилась у 4,60 разів. За операційно-діяльним компонентом відбулись найбільш позитивні зміни, особливо на репродуктивному (кількість студентів зменшилась у 6,09 разів) і творчому (кількість студентів збільшилась у 5,87 рази) рівнях. Це є свідченням потенційних можливостей студентів, що буде сприяти їхній подальшій роботі впродовж життя.

Порівняння динаміки змін рівнів сформованості ціннісно-мотиваційного, когнітивного та операційно-діяльнісного компонентів майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності на початку та завершенні педагогічного експерименту свідчить про вищу ефективність підготовки майбутнього вчителя за наявності педагогічної системи такої підготовки. Вірогідність змін рівнів сформованості визначених компонентів у КГ і ЕГ була доведена за допомогою непараметричного критерію Краскелла-Валліса.

Динаміка загальних змін за всіма компонентами показана на рис. 2.

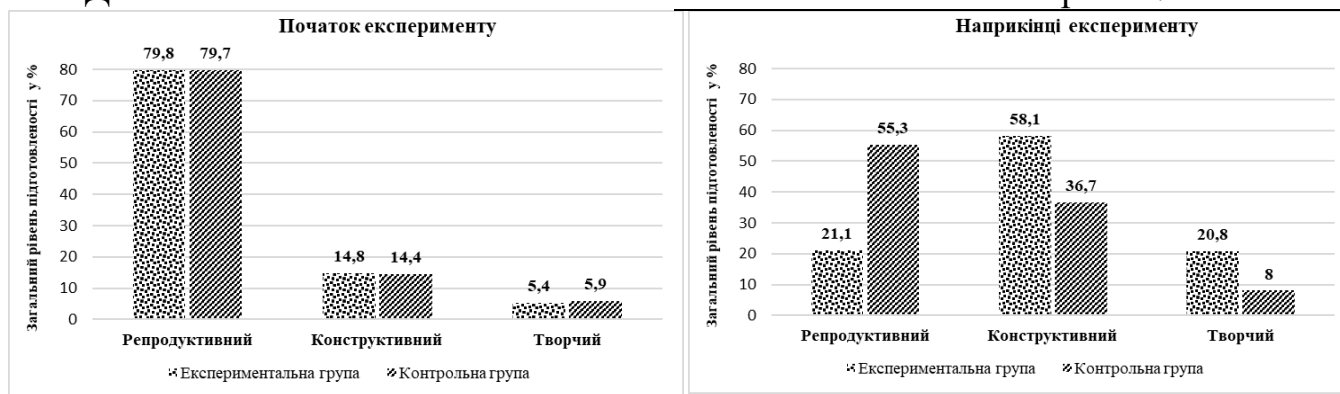

Рис. 2 Динаміка змін у рівнях готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних педагогічних технологій на початку та наприкінці педагогічного експерименту (у %)

Динаміка змін формування готовності студентів до професійної діяльності за всіма компонентами після формувального етапу експерименту показала, що найбільш позитивні зміни відбулися в ЕГ. Зокрема, у цій групі творчого та конструктивного рівнів досягли 78,9 % (120 студентів), репродуктивного 21,1 % (32 студенти). У КГ відповідно 44,7 % (67 студентів) і 55,3 % (83 студенти).

Такі зміни пояснюються тим, що в ЕГ розроблялась система інноваційних технологій на кожному рівні вищої освіти при вивченні педагогічних навчальних дисциплін, спецкурсу «Методика застосування інноваційних педагогічних технологій у початковій школі», виконання інноваційних педагогічних завдань і виконання науково-дослідної роботи. Це сприяло формуванню рівня інноваційних технологій.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні визначено нові шляхи підвищення якості підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Це дало змогу дійти таких **висновків**.

1. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення вітчизняного і закордонного досвіду інноваційної освітньої діяльності та запропоновано новий підхід до розв'язання актуальної проблеми ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій та їх використання в професійній діяльності.

Упровадження Концепції НУШ і прагнення ввійти в єдиний Європейський освітній простір виявили низку проблем у функціонуванні традиційної системи ступеневої підготовки вчителів початкової школи: реалізація принципу наступності в педагогічній освіті, що стосується завдань, змісту, форм, методів; повторення назв навчальних дисциплін, навчального матеріалу на різних рівнях вищої освіти; недостатнє навчально-методичне і науково-методичне забезпечення освітнього процесу та недостатня увага до підготовки студентів на кожному з етапів навчання до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Тому виникла потреба в удосконаленні підготовки майбутніх фахівців спрямуванням на їхні особистісні якості, що одночасно слугує як мета і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності. Розв'язання цієї проблеми потребує подальшого поглибленого вивчення багатьох її аспектів, зокрема проблеми формування в майбутніх учителів початкової школи мотиваційних чинників до педагогічної творчості, усвідомлення важливості використання інноваційних педагогічних технологій, уміння запроваджувати їх в освітню практику, прагнення вчитися впродовж життя.

2. Євроінтеграційна політика, яку проводить Україна, спонукає учасників освітнього процесу впроваджувати сучасні організаційні і педагогічні ідеї та стандарти Болонських і Копенгагенських процесів у національне освітнє середовище. У контексті Концепції «Нова Українська школа» і нормативно-правових документів, які накреслили шляхи виконання цих постанов, українська система освіти спрямована на виконання сучасних вимог Європейського виміру

освіти. Однією з вимог є впровадження педагогічних інноваційних технологій у навчальний процес.

Інноваційні технології розглядаються як сукупність операційних педагогічних дій суб'єктів освітнього процесу, у результаті яких суттєво покращується розуміння завдань навчального процесу та підвищується якість засвоєних знань. Серед них у початковій школі значна увага за результативністю приділяється таким технології: ігрові; особистісно-орієнтовані; колективної дії; розвивальні; модульно-розвивальні. Основними ознаками інноваційних технологій є: нестандартні підходи до навчання та виховання; індивідуальна робота; факультативи за вибором; проблемне і модульне навчання; зустрічі з діячами діячів культури, мистецтва на заняття; економізація і екологізація освіти; метод дослідження при вивченні матеріалу; використання досягнень науки і техніки; нові підходи до формування освітніх планів. Для дослідження було обрано технології навчально-ігрового проєктування, інформаційно-комунікаційні та мультимедійні. Визначено роль сучасних інноваційних навчально-ігрових, інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій, що спрямовані на навчання майбутніх учителів початкової школи усвідомлювати мотиви своєї поглибленої інноваційної підготовки, правил і норм поведінки в професійному середовищі, прогнозувати її найближчі результати. Визначено, що це стимулює студентів педагогічних ЗВО до активізації навчально-пізнавальної діяльності та сприяє переходу майбутнього вчителя із об'єкта в суб'єкт, що забезпечує розвиток творчих здібностей майбутнього вчителя.

3. Розроблено авторську концепцію ступеневої підготовки вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. Концепція враховує потреби соціуму на підготовку майбутніх учителів до інноваційної освітньої діяльності в надзвичайно змінному і конкурентному середовищі, на його неперервно зростаючу полікультурність. Теоретичні і методологічні засади, складний інтеграційний характер підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій зумовили визначення концептуальних засад дослідження, які потребують обґрунтування на різних рівнях: методологічному, теоретичному та практичному. Методологічний рівень відображає взаємодію і взаємозв'язок методологічних підходів і принципів до підготовки фахівців: системно-структурного, полісуб'єктного, аксіологічного, культурологічного, праксеологічного. Теоретичний рівень визначає систему вихідних параметрів, дефініцій, теорій, без яких неможливе розуміння сутності явищ. Завданням практичного рівня є перевірка дієвості педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. Сукупність методологічних підходів, принципів, педагогічних умов, засобів, форм і методів, які є складниками педагогічної системи, що забезпечує спрямованість освітнього процесу на якісну професійну підготовку майбутніх фахівців.

4. З метою оцінювання ефективності підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій визначили компоненти, критерії та показники рівнів готовності до такого процесу. Під компонентами розуміємо

складову освітнього процесу, яка є основною характеристикою процесу. В якості компонентів обрано: ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний. Для комплексної оцінки готовності майбутніх учителів до професійної діяльності були розроблені набір критеріїв та показників, що вимірюють готовність учнів до використання інноваційних технологій навчання. Під критерієм ми розуміємо міру, ознаку, за якою ґрунтується будь-яка оцінка якості навчання, а під показником – назву, що визначає той чи інший стандарт. Критеріями виступають особистісно-мотиваційний, когнітивно-дослідницький, діяльнісно-творчий. Визначено три рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності: репродуктивний, конструктивний і творчий.

5. Аналізуючи шляхи підвищення якості освітнього процесу, визначили, що ефективними є систематизація процесу і організація його з використанням певної системи. Авторська педагогічна система є складовою освітнього процесу, яка володіє ознаками систем відкритого типу, в якій поєднуються системні (у внутрішніх зв'язках) і синергетичні (у зовнішніх зв'язках, відношеннях, взаємодії) та має такі риси: цілісність; організованість, цілеспрямованість; динамічність; керованість; самоорганізованість; гнучкість; мобільність; принциповість; інтенсивність; альтернативність тощо.

Обрано і теоретично обґрунтовано такі складники педагогічної системи: мета, концептуальні засади, принципи, методологічні підходи, інноваційні технології, методи, форми і засоби, компоненти, критерії і рівні сформованості готовності до застосування інноваційних технологій, результат. Мета розробленої педагогічної системи спрямована на формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. У ролі концептуальних засад виступають: методологічні підходи і принципи, інноваційні технології, педагогічні умови, компоненти, критерії і рівні готовності майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Педагогічними умовами обрано: стимулювання мотиваційно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкової школи до реалізації змісту ІОД; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій; активізація взаємозв'язку репродуктивної і творчої діяльності в освітньому процесі при підготовці вчителів початкової школи; інтеграція інноваційних технологій і активних форм та методів навчання майбутніх учителів початкової школи.

Розроблена структурно-функціональна педагогічна система охоплює певні етапи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній підготовці: адаптаційно-мотиваційний, проблемно-пізнавальний, операційно-комунікативний, проєктувально-творчий.

Адаптаційно-мотиваційний етап передбачав послідовне введення у підготовку майбутніх учителів початкової школи відповідальності шляхом формування початкового уявлення про інноваційні технології. На другому етапі – проблемно-пізнавально-діяльнісному – було здійснено формування когнітивного

компоненту професійної відповідальності. Пріоритетним напрямом роботи на третьому етапі – операційно-комунікативний – було формування діяльнісного компонента професійної відповідальності. Дієвим засобом підготовки майбутніх учителів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, як показали результати дослідження, є залучення їх до науково-дослідної роботи. На четвертому етапі – проєктувально-творчий – проводилась реалізація завдань, що охоплювали корекційно-виховний тренінг «Відповідальність у моєму житті»; тематичні виховні бесіди («Інноваційність – важлива якість сучасного вчителя», «Дисципліна та особиста відповідальність – чи важливо під час застосування інноваційних технологій?!», «Вчителі та учні під час проєктної технології», «Обов'язки та права вчителів та учнів у навчально-виховному процесі», «Відповідальні взаємини в колективі»); самостійна робота студентів; проблемне, проєктне та інтерактивне навчання.

Розроблена модель педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій представлена блоками: цільовим, змістовим, організаційно-процесуальним і результативним.

6. Розроблено навчально-методичний супровід ступеневої підготовки майбутніх учителів початкової школи до проведення ІОД та застосування інноваційних технологій у професійній діяльності: навчальні та робочі програми з дисциплін бакалаврського, магістерського рівнів вищої освіти та спецкурсів «Інноваційна освітня діяльність», «Методика застосування інноваційних педагогічних технологій у початковій школі»; навчально-методичний посібник «Особливості створення інноваційного середовища в початковій школі», у якому представлена система застосування інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі початкової школи; «Методичні рекомендації до застосування інноваційних технологій майбутніми вчителями початкових класів під час педагогічної практики», у яких запропоновано систему різнорівневих інноваційних завдань для всіх видів практики; «Інструктивні матеріали до написання та захисту курсових і дипломних робіт з ІОД».

7. Для проведення дослідно-експериментальної перевірки ефективності педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності проведено педагогічний експеримент, під час якого отримано позитивні зміни в ЕГ і незначні позитивні зміни в КГ. Результати сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій після формувального етапу експерименту найбільш позитивні зміни відбулися в ЕГ. Зокрема, у цій групі творчого та конструктивного рівнів досягли 78,9 % (120 студентів), репродуктивного – 21,1 % (32 студенти). У КГ відповідно 44,7 % (67 студентів) і 55,3 % (83 студенти). Реалізація авторської педагогічної системи показала збільшення можливостей для якісної підготовки майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності.

Проведене дослідження не претендує на вичерпне висвітлення всіх аспектів досліджуваної проблеми. Потребують спеціального дослідження питання впровадження різних видів інновацій у навчальний процес, взаємозв'язку між

технологіями (традиційними й інноваційними), подальшого розвитку теорії інноваційного навчання, розроблення нових технологій, підручникотворення, розробки нових підходів до оцінювання рівня їх впливу на освітній процес.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Островська М. Я. Інноваційне середовище в початковій школі: [моногр.]. Берегово–Ужгород: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II, ТОВ «РІК-У», 2021. 288 с.
2. Островська М. Я. Підготовка вчителя початкової освітньої ланки до впровадження інноваційних технологій в рецепції сьогодення: [моногр.]. Берегово–Ужгород: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II, ТОВ «РІК-У», 2023. 398 с.
3. Островська М. Я. Особливості створення інноваційного середовища в початковій школі: [навч.-метод. посіб]. Берегово–Ужгород: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II, ТОВ «РІК-У», 2021. 260 с.
4. Ostrovska M., Ostrovski O., Margitych K. The Essence of Intercultural Educational Environment. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2022. Vol. 22 (15). pp. 203–214. <https://doi.org/10.33423/jhetp.v22i15.5571> (*Scopus*)
5. Ostrovska M., Margitych K., Bryzhak N., Bopko I., Bedevelska M. The use of creative projects method by primary school teachers as a means of enhancing the learning motivation. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2023. Vol. 14 (2). pp. 487–499. <https://doi.org/10.47750/jett.2023.14.02.045> (*Web of Science*)
6. Ostrovska M., Ostrovski O., Margitych K. The Concept of Professional Training of Future Teachers of the Ukrainian Language and Literature for Innovative Activities in an Intercultural Educational Environment. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2023. Vol. 23 (5). pp. 175–186. <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i5.5934> (*Scopus*)
7. Ostrovska M., Ostrovski O., Margitych K. Theoretical and methodological features of training future teachers for activities in an intercultural educational environment. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 2023. Vol. 23 (13). pp. 45–54. <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i13> (*Scopus*)
8. Ostrovska M., Tretiak O., Smolnykova H., Studenets O., Ivanchuk M. Moodle-based development of primary education under martial law *International Electronic Journal of Elementary Education*. 2023. Vol. 15(5). pp. 399–407. <https://doi.org/10.26822/iejee.2023.308> (*Scopus*)
9. Ostrovska M., Vasylykiv I., Gaboda E., Bopko I., Fentsyk O. Application of digital technologies in updating the content of the educational branches of primary school. *Revista Eduweb*. 2023. Vol. 17 (3). pp. 270–283. <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.03.23> (*Web of Science*)
10. Островська М. Я., Островський О. О. Створення інноваційного середовища у початковій школі, яка здійснює освітній процес у міжкультурному середовищі. *Науковий вісник Ніжинського державного університету. Сер. Психолого-педагогічні науки*. 2021. № 1. С. 84–93. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2021-pp-1-84-93>
11. Островська М. Я. Особливості підготовки творчої особистості вчителя

початкової школи в контексті вимог НУШ. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Сер.: Педагогіка і психологія. Вінниця, 2021. № 65. С. 81–86. <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-65-1-166>

12. Островська М. Я. Особливості підготовки майбутніх учителів у контексті реформи початкової школи *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. № 1(48). С. 315–319. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.315-319>

13. Островська М. Я. Концептуальні основи фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інноваційних технологій. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 7 (12). С. 316–325. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7\(12\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-7(12))

14. Островська М. Я. Формування фахової компетентності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. *Наука і техніка сьогодні*. (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»). 2022. № 6 (6). С. 234–245. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6\(6\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6(6))

15. Островська М. Я. Сучасні інноваційні технології групової діяльності, як альтернатива традиційним формам навчання. *Наукові інновації та передові технології*. (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2022. № 7 (9). С. 75–85. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-7\(9\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-7(9))

16. Островська М. Я. Інноваційні технології – основа професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 8(13). С. 185–193. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8\(13\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8(13))

17. Островська М. Я. Інноваційні технології в сучасному просторі освіти. *Наука і техніка сьогодні*. (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»). 2022. № 7 (7). С. 187–196. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-7\(7\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-7(7))

18. Островська М. Я. Метод проєктів – як один із ефективних засобів інноваційної технології, який використовують у НУШ. *Наукові інновації та передові технології*. (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2022. № 8 (10). С. 100–112. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-7\(7\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-7(7))

19. Островська М. Я. Modern innovative technologies as a process of improving the quality of education for students of high schools. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 9 (14). С. 22–30. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9\(14\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9(14))

20. Островська М. Я. Технічні засоби навчання як виклики для функціонування ЗВО. *Наука і техніка сьогодні*. (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»). 2022. № 10 (10). С. 276–289. <https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022->

10(10)

21. Островська М. Я. Інноваційні компетентності педагога – їх структура та сутність. *Наукові інновації та передові технології*. (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2022. № 9 (11). С. 179–187. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9\(11\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-9(11))

22. Островська М. Я. Інноваційний проєкт як засіб стимулювання мовленнєвої діяльності студентів ЗВО. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 10 (15). С. 236–244. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10\(15\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-10(15))

23. Островська М. Я. Інноваційні технології – засіб модернізації освіти у сучасній школі. *Наука і техніка сьогодні*. (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»). 2022. № 11 (11). С. 223–234. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-11\(11\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-11(11))

24. Островська М. Я. Теоретичні аспекти інноваційних технологій при підготовці майбутніх вчителів початкової школи до професійного самовизначення. *Наукові інновації та передові технології*. (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2022. № 10 (12). С. 407–417. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-10\(12\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-10(12))

25. Островська М. Я. Використання інноваційних технологій на практичних заняттях для підвищення ефективності освітнього процесу у ЗВО. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 11 (16). С. 121–130. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11\(16\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11(16))

26. Островська М. Я. Development of the speech environment in younger schoolchildren through the introduction of innovative technologies in modern schools *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. (Серія 5. «Педагогічні науки: реалії та перспективи»). 2022. Вип. 88. С. 157–161. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.31>

27. Островська М. Я. Formation of critical thinking in primary school in the context of the european dimension of education. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. (Серія 5. «Педагогічні науки: реалії та перспективи»). 2022. Вип. 153. С. 178–187. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.31>

28. Островська М. Я. Компоненти, критерії та показники рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2022. № 3–4. С. 39–46. <https://doi.org/10.31891/pcs.2022.3-4.5>

29. Островська М. Я. Pedagogical system of training future primary school teachers for the application of innovative technologies. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2022. № 9–10. С. 232–248. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2022.09-10/232-248>

30. Островська М. Я. Effectiveness of the pedagogical system of training future primary school teachers to use innovative technologies: research results. *Professional Education: Methodology, Theory and Technologies*. *Професійна освіта:*

методологія, теорія та технології». 2022. Вип. 16. С. 238–235
<https://doi.org/10.31470/2415-3729-2022-16-238-253>

31. Островська М. Я. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2023. № 1 (19). С. 310–324. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-1\(19\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-1(19))

32. Островська М. Я. Педагогічна система підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інноваційних технологій: методологічні засади *Social Work and Education*. 2023. Вип. 10, № 1. С. 111–122. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.1.10>

33. Островська М. Я. Інноваційні основи підготовки майбутніх вчителів початкової освітньої ланки в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Техніка», Серія «Фізико-математичні науки»). 2023. № 8 (22). С. 218–230. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-8\(22\)](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-8(22))

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

34. Островська М. Я. Науково-методичні засади формування критичного мислення в майбутніх учителів початкової школи. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка*: матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 24–25 жовт. 2020 р.). Суми, 2020. С. 83–87.

35. Островська М. Я. Інноваційні технології педагогіки партнерств в початковій школі. *Сучасні проблеми підвищення стандартів життя у глобалізованому світі*: матеріали 5-ої міжнар. наук.-практ. інтер.-конф. (Катовіце, 11–12 лист. 2020 р.). Катовіце, 2020. С. 330–340.

36. Островська М. Я. Інноваційно-гуманістична педагогіка В. Сухомлинського і розбудова нової української початкової школи. *Інноватика у вихованні*. 2021. Вип. 14. С. 208–218. <https://doi.org/10.35619/iuu.vi14>

37. Островська М. Я. Інноваційно-гуманістичне спрямування підготовки майбутніх учителів початкової школи у ЗВО. *Virtus*. 2021. С. 104–110.

38. Островська М. Я. Особливості інноваційно-гуманістичної підготовки майбутніх учителів початкової школи у контексті ЄВО. *Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів*: матеріали VI всеукр. наук.-практ. конф. (Мукачеве, 13–14 трав. 2021 р.). Мукачеве, 2021. С. 177–179.

39. Островська М. Я. Особливості підготовки майбутніх учителів у контексті реформи початкової школи. *Сучасні виклики науки XXI Століття*: матеріали LXI міжнар. інтер.-конф. (Харків, 15 лютого 2021 р.). Харків, 2021. С. 157–165.

40. Островська М. Я. Особливості підготовки творчої особистості вчителя початкової школи в контексті вимог НУШ. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: матеріали V міжнар. наук.-практ. інтер.-конф. (Вінниця, 22–23 квіт. 2021 р.). Вінниця, 2021. С. 81–86.

41. Островська М. Я. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до роботи в інноваційно-гуманістичній парадигмі. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути: матеріали II міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф.* (Дніпро, 4–5 лютого 2021 р.). Дніпро, 2021. С. 179–183.

42. Островська М. Я. Фахова підготовка майбутніх учителів до інноваційно-гуманістичної діяльності в початковій школі. *Sustainable Development in Modern Knowledge Society Peer-reviewed Conference Proceedings: 3rd Eastern European Conference of Management and Economics Eesme. 2021.* (SI-Ljubljana, 2021). pp. 126–131.

43. Островська М. Я., Маргітич К. Є. Компетентнісна спрямованість підготовки майбутніх учителів у контексті реформи початкової школи. *Science and Technology: proceedings of the XV scientific and practical conference* (Berlin, 22–23 January 2021). Berlin, 2021. pp. 155–163.

44. Островська М. Я., Химинець В. В. Формування компетентностей майбутніх учителів початкової школи у контексті НУШ. *Навчання через гру в освітньому просторі України: досвід, виклики, ідеї та рішення: матеріали всеукр. наук.-практ.конф. з міжнар. уч.* (Запоріжжя, 18–19 берез. 2021 р.). Запоріжжя, 2021. С. 60–72.

45. Островська М. Я. Концептуальні підходи до застосування інноваційних освітніх технологій у початковій школі. *Неперервна освіта: актуальні дискурси (75-й річниця Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти присвячується): матеріали всеукр. наук.-практ.конф. з міжнар. уч.* (Ужгород, 18–19 лист. 2021 р.). Ужгород, 2021. С. 129–132.

46. Островська М. Я. Інноваційно-гуманістичне спрямування підготовки майбутніх учителів початкової школи у ЗВО. *Лабіринти реальності: матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф.* (Україна-Канада, 10 лютого 2021 р.). Україна-Канада, 2021. С. 104–110.

47. Островська М. Я. Модель формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання. *Сучасні інноваційні та інформаційні технології в XXI столітті: матеріали 4-а міжн. конф.* (Катовіце, 23–24 верес. 2021 р.). Катовіце, 2021. С. 115–137.

48. Островська М. Я. Особливості компетентнісної підготовки майбутніх учителів початкової школи у контексті ЄВО. *Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців: матеріали всеукр. наук.-практ. конф.* (Тернопіль, 16 груд. 2021 р.). Тернопіль, 2021. С. 296–301.

49. Ostrovska M. The use of innovative technologies for the development of speech activity of primary school students in the New Ukrainian School. *International Journal of Arts Humanities and Social Sciences Studies*. 2022. Vol. 7 (7). pp. 1–5.

50. Островська М. Я. Формування інформаційної культури вчителя початкової школи в контексті концепції НУШ. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф.* (Мукачево, 12–13 трав. 2022 р.). Мукачево, 2022. С. 284–286.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

51. Ostrovska M. Scientific and Metodological Principles of Forming Critical

Thinking of Elementaru School Students in the Context of the Turohtan Edukation Area *.The System of Management and Peculiarities of Continuous Professional Development of Pedagogues in Conditions of a Multicultural Environment and European Integration:* [collective monograph]. Opole, 2020. pp. 212–221.

52. Островська М.Я. Інноваційні технології педагогіки партнерства в початковій школі. *Сучасні проблеми підвищення стандартів життя у глобалізованому світі:* [колект. моногр]. Катовіце, 2020. С. 330–340.

53. Островська М. Я. Модель формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. *Сучасні інноваційні та інформаційні технології в XXI столітті:* [колект. моногр]. Катовіце, 2021. С. 218–240.

54. Островська М. Я., Островський О. О. Особливості створення інноваційного середовища у школі, яка здійснює діяльність у полікультурному середовищі, на основі тріади «учитель-учень-батьки». *Innovation in science and technology: proceedings of the XIV scientific and practical conference (Boston, 25–26 January 2021).* Boston, 2021. pp. 95–105.

55. Островська М. Я., Островський О. О. Формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи в контексті ЄВО. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти:* матеріали всеукр. наук.-практ. інтерн.-конф. (онлайн) (Житомир, 14 трав. 2021 р.). Житомир, 2021. С. 163–167.

56. Островська М. Я. Концептуальні підходи до застосування інноваційних освітніх технологій у початковій школі. *Неперервна освіта: актуальні дискурси:* [колект. моногр]. Катовіце, 2022. С. 81–91.

АНОТАЦІЯ

Островська М. Я. Педагогічна система підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2024.

У дисертації обґрунтовано педагогічну систему підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності. Складниками педагогічної системи обрано: мета, концепція (принципи, методологічні підходи, інноваційні технології), методи, форми і засоби, компоненти, критерії і рівні сформованості готовності до застосування інноваційних технологій (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний. Їм відповідають критерії: мотиваційний і емоційний; когнітивно-інформаційний і сформованість знань про інноваційність; діяльнісно-інноваційний і сформованість умінь застосовувати інноваційні технології; рівнями обрано репродуктивний, конструктивний і творчий).

Розроблена педагогічна система охоплює певні етапи підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій у

професійній діяльності: адаптаційно-мотиваційний, проблемно-пізнавально-діяльнісний, операційно-комунікативний, проєктувально-творчий. На їх основі обрано такі педагогічні умови: стимулювання мотиваційно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкової школи до реалізації змісту ІОД; удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій; активізація взаємозв'язку репродуктивної і творчої діяльності в освітньому процесі при підготовці вчителів початкової школи; інтеграція інноваційних технологій і активних форм і методів навчання майбутніх учителів початкової школи. Розроблено структурну модель педагогічної системи.

Ключові слова: майбутні вчителі початкової школи, інноваційні технології, педагогічна система підготовки, концепція, педагогічні умови, структурна модель.

Ostrovska M. Ya. Pedagogical System of Training Future Primary School Teachers to Use Innovative Technologies in Professional Activity. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, 2024.

The dissertation substantiates the pedagogical system of training future primary school teachers to use innovative technologies in their professional activities. The components of the pedagogical system are: purpose, concept (principles, methodological approaches, innovative technologies), methods, forms and means, components, criteria and levels of readiness for the use of innovative technologies (value-motivational, cognitive, operational and activity). They correspond to the following criteria: motivational and emotional; cognitive and informational and formation of knowledge about innovation; activity-innovative and formation of skills to apply innovative technologies; the levels chosen are reproductive, constructive and creative).

It is determined that one of the ways to improve the quality of teacher training is to develop, substantiate and implement a pedagogical system. The study of the theory and practice of the problem under study allowed us to determine the state of readiness of future primary school teachers to apply innovations in their professional activities, which determined the choice of the research topic and methods for its solution. A theoretical analysis of the problem of training future primary school teachers to use innovative technologies in their professional activities is carried out. The peculiarities of training future teachers to apply innovations in Ukraine and abroad (EU countries, USA and Great Britain) and the possibility of using their experience in the educational process of pedagogical universities of Ukraine are considered. Based on the study of psychological and pedagogical literature, the categorical apparatus of the study and its definitions are developed.

The developed pedagogical system covers certain stages of training future primary school teachers to use innovative technologies in professional training: adaptation and motivational, problem-cognitive, operational and communicative,

design and creative. On their basis, the following pedagogical conditions have been selected: stimulation of motivational and value orientations of future primary school teachers to implement the content of IED; improvement of the content of training of future primary school teachers in the use of innovative technologies; activation of the relationship between reproductive and creative activities in the educational process in the training of primary school teachers; integration of innovative technologies and active forms and methods of teaching future primary school teachers. A structural model of the pedagogical system has been developed.

Based on the analysis of the works of scientists and own experience, the following components of the pedagogical system have been selected: purpose, concept (principles, methodological approaches), innovative technologies, methods, forms and means, components, criteria and levels of readiness to use innovative technologies.

Keywords: future primary school teachers, innovative technologies, pedagogical training system, concept, pedagogical conditions, structural model.

Підписано до друку 14.03.2024 р. Формат 60x84/16.
Друк офсетний. Кегль Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 14/03-76.

ПП Мельник А.А.
м. Хмельницький, вул Чорновола, 37.
тел.: (0382) 74-32-22

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення
України про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1942 від 15.09.2008 р.

Надруковано:
ФОП Стрихар А. М.
м. Хмельницький, вул. Гетьмана Мазепи, 14.
тел.: (096) 709-11-10